

בהדי דקשריף ליה ליתנהני מיניה –

While he is burning it he should derive benefit from it

Overview

There are various איסורים which we are obligated to destroy. Some¹ are to be burnt (such as תרומה טמאה or כלאי הכרם) - הנשרפין, and others are to be buried² (such as a שור הנסקל or בשר בחלב) but do not require שריפה - הנקברין. Concerning חמץ there is a dispute between ר' יהודה who maintains אין ביעור חמץ and the רבנן who do not require שריפה for חמץ (and it is considered הנקברין). Our גמרא explains that the need for the משנה to teach us that חמץ is (only) according to ר"י who maintains אין ביעור חמץ אלא שריפה. Our תוספות explains why there is a חידוש in the דין of חמץ אלא שריפה only according to ר"י, and not according to the רבנן.³

משום דלרבי יהודה דאמר חמץ בשריפה אפרו מותר –

Since according to ר"י, who maintains that חמץ is to be burnt, and therefore the ashes of the חמץ are permitted to be utilized -

– דתניא בפרק בתרא דתמורה (דף לד, א) כל הנשרפין אפרן מותר⁴ –

As we learnt in a ברייתא in the last פרק of תמורה; 'all those that are to be burnt, their ashes are permitted' to be used -

– וקא סלקא דעתין בהדי דקשריף ליה ליתנהני מיניה⁵ –

So it could have entered our minds that while he is burning the חמץ he should be permitted to derive benefit from the burning חמץ. That it why the משנה teaches us that one is not permitted⁶ to heat the oven with the burning חמץ.

– אבל לרבנן דאין מצותו בשריפה והוי מן הנקברים –

However according to the רבנן, who argue with ר' יהודה and maintain that there is no obligation to burn the חמץ; but rather merely to rid oneself from it, and therefore חמץ is considered to be from those that are to be buried (not burnt), concerning which -

דאמרינן בפרק בתרא דתמורה אפרן אסור –

¹ See the משנה in לג, ב תמורה.

² There is no חיוב מן התורה to bury them; rather they are buried so people should not (mistakenly) derive benefit from them. See 'Thinking it over' # 2.

³ Seemingly the same חידוש will be according to the רבנן; if he decides to burn the חמץ he is not permitted to be מסיק תנור וכיריים.

⁴ The reason is that since the מצוה of שריפה which the תורה required was done, the remaining ashes are מותר. See תוספות תמורה לג, ב ד"ה הנשרפין.

⁵ The heating of the תנור is from the burnt חמץ. The מצוה of שריפה was done for this חמץ that is heating the תנור (see previous footnote # 4), and therefore there is reason to say that it should be מותר.

⁶ See אסור מדרבנן ד"ה (ואומר).

The נקברין states in the last פרק of מסכת תמורה; that the ashes of the נקברין are forbidden to be used -

ופשיטא לדידהו דבהדי דקשריף ליה אסור ליהנות ממנו⁷:

Then it is obvious that according to the רבנן that while he is burning the חמץ it is forbidden to derive any benefit from it.

Summary

It is only according to ר"י who maintains מצותו בשריפה that I would have thought כל הנשרפין אפרן מותר בהדי דקשריף ליתנהי מיניה since כל הנקברין אסור and מן הנקברין since it is חכמים to the חכמים.

Thinking it over

1. The גמרא explains that (if the משנה would not have taught us ולא יסיק בו (who maintains אין ביעור) we would have thought that according to ר"י (who maintains אין ביעור) that (חמץ אלא שריפה) שריפה. However the משנה has already taught us that if לאחר זמנו even מותר בהנאה it is חרוך קודם זמנו indicating that if it was חרוך לאחר זמנו it is אסור בהנאה, so how could we have assumed that בהדי דקשריף (which is לאחר זמנו) it should be מותר בהנאה?!⁸

2. If we assume the reason of מותר מותר אפרן מותר is because נעשית מצותו (as opposed to the נקברין [where there is no מצוה to destroy it]),¹⁰ why therefore should the אפר of חמץ be אסור? By חמץ there is also a מצוה to destroy it; the מצוה of תשביתו, and once it is destroyed (it becomes אפר) it should be considered נעשית מצותו and be מותר!¹¹

3. Why cannot we distinguish between the usage of the ashes (which is prohibited according to the רבנן) and the usage of the fire from the burning חמץ? The ashes is the remnant of the חמץ itself; while the heat is a by product of the חמץ; not the חמץ itself!

⁷ He is not permitted to derive הנאה from the ashes after the חמץ was completely burnt; he is certainly not permitted to derive benefit from the heat while the חמץ is being burnt. See 'Thinking it over' # 3.

⁸ See תוספות ר"פ.

⁹ See footnote # 2.

¹⁰ See footnote # 4.

¹¹ See ה"ב אות קלב-ג and קובץ שיעורים אות פט.